

ובאר כוונת אביי באופן אחר, שמדבר לשיטת ר' שמעון האוסר באכילה קלוט בן פרה ומתיר קלוט במעי פרה (כמבואר לעיל סט). ואומר אביי 'הכל מודים' – גם ר' שמעון – שכן פקועה שהפריס על הארץ שהצריכוהו חכמים שחיטה, ומצד הדין הרי הוא נותר בשחיטת אמו – לא גזרו שיהא נאסר משום 'קלוט', שכיון שהוא דבר תמוה לפיכך לא גזרו עליו איסור. אבל שחיטה לעולם הוא צריך. ולכן הרמב"ם שפסק כחכמים, לא הביא דברי אביי, שאין שום נפקותא בדינו של אביי אלא לר' שמעון.

'הלכה כר' שמעון שזורי במסוכן ובתרומת מעשר...' – 'שמעתי מאדמו"ר (הגרש"ז אייערברג) זללה"ה, ואיני זוכר אם אמר זה בשם מישהו, דהיה לו להקדים השני, דהוא בסדר זרעים, לפני הראשון, שהוא בסדר נשים – אלא דלישנא דקרא נקט, ישע"י מ' כ'. (מהגר"א נבנצל שליט"א).

ציונים

'וחכמים אומרים: אינו מטמא טומאת אוכלין מפני שהוא חי' – בבאור סברתם, אם משום שהוא חי אין שם 'אכל' עליו, או אף על פי שנקרא 'אכל', אין שייכת טומאה בחי (מלבד באדם מישראל) – ע' בית האוצר ח"א לו; קהלות יעקב טהרות נב; קובץ ענינים כאן; שיעורי הגר"ד א, יא.

'השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי לדברי האוסר מתיר ולדברי המתיר אוסר' – בבאור הסברה ששחיטת האם כשהיא טרפה אינה מתירה את הולד – ע' בספרים המצוינים לעיל עד.

'ע"ב) 'אמר רב מרשיא: לדברי האומר חוששין לזרע האב, בן פקועה הבא על בהמה מעלייתא...' – על ענין 'זה וזה גורם' בהקשר לדין זה – ע' בחדושי הר"ן לעיל סט; שערי ישר ג, כה ד"ה ובהא דאמרינן בפרק בהמה המקשה; שיעורי הגר"ד רפפורט א, י. ועל השמטת הרי"ף והרמב"ם – ע' בחדושי הר"י מנרבונא; שער המלך סוף הלכות שחיטה.

דף עו

'הארכובה' – הארכובה היא הברך בלשון הקודש. וכל דבר הנכפף ונברך קרוי 'ברך' או 'ארכובה', (וכמו 'המברך גפן' או 'ארכובה שבגפן'. כלאים ז, א). ונחלקו הדעות בגמרא על הארכובה האמורה כאן, אם הכוונה לפרק העליון, שבין העצם התחתונה ('רגל') והאמצעית ('שוק'), או בין האמצעית לעליונה ('ירך') (עפ"י שו"ת הרא"ש כ, טז).

ובפסקיו כאן צידד לומר שכל העצם התחתונה קרויה 'ארכובה', ואף בתשובתו רמז לסברא זו, אך משמע שם שחזר בו מפירושו זה. וע' מאירי ועוד. וכן מבואר להלן קכת: שהרכובה אין בה כשר אלא גידים ועצמות בלבד. אכן בפירוש המיוחס לראב"ד על מסכת תמיד (בפ"ד) מבואר שכל העצם שבין העקב לפרק הסמוך לו נקראת 'ערקוב'.

'ומי איכא מידי דאילו מדלי פסיק ליה וחיה, מתתי פסיק ליה ומתה? אמר רב אשי: טרפות קא מדמית להדידי?...!' – ואם נחתכה למטה במקום הצומת, מקום העושה טרפה, וחתך אחר כך למעלה –

כתבו הרבה ראשונים (רא"ה, רשב"א, ר"ן, רא"ש ועוד) שאינה חוזרת ומתכשרת, כיון שנעשתה טרפה שעה אחת. ואולם הרמב"ן צדד להכשיר. (ע' במובא לעיל סח. פשוט דברי הרמב"ן מורים שע"י שיחתוך שוב למעלה – תחיה ולא תמות. ואולם יש מי שפרש שאינה שבה וחיה ואעפ"כ אין דינה כ'טרפה' אלא כשאר מסוכנת. – עפ"י חדושי רבי שלמה היימן).

ז'אלו הן צומת הגידין... דאגרמא ולבר... דאגרמא ולגזיו... דעילוי ערקומא... ועד כמה...' – הראב"ד (מובא ברמב"ן) פרש דלא כרש"י, ששתי הדעות הראשונים לא באו לסמן מהיכן עד היכן נחשב 'צומת הגידין', אלא נחלקו על מקום צומת הגידין, אם במקום הגידים שבצד הפנימי של הבהמה, או אלו הפונים כלפי חוץ, מקום שזנב הבהמה נופל עליו. ור"ב בר ברב"ה לא בא לחלוק על הראשונים אלא לציין מקום התחלתו. ואחר כך שאלו 'עד כמה' – עד היכן מגיע מקום הצומת למעלה.

'בדקה מאי? אמר אביי: בליטי הו צומת הגידין, בליעי לא הו צוה"ג, אשוני הו צוה"ג, רכיכי לא הו צוה"ג, אלימי הו צוה"ג...' – אם כי עיקר דברי אביי באו לסמן עד היכן מגיע מקום צומת הגידין – עד המקום שבו הם עדיין בולטים וקשים, עבים ולבנים, ולא למעלה מכן, מקום בו הם מתחילים להבלע בבשר, מתרככים מתקטנים ומתאדמים – מכל מקום נראה שגם בא לפרש אלו הם הגידים הפוסלים בנטילתם, וכל שאר החוטים שאין בהם תכונות אלו, אינם בכלל הגידים. 'המשכילים בינו עם ראות עינים ומשמוש ידים'. (ראב"ד – מובא בחדושי הרמב"ן).

(ע"ב) זאיכא דאמרי מאי רובו, רוב כל אחד ואחד – ודוקא כשנפסק רוב של כל הגידים, אבל נפסק רוב של רובם – לא נפסל. נמצא עתה, לדעת רב אין לפסול אלא בפסיקה גמורה של רוב מנין ובנין (כלומר, של הגיד העבה עם גיד נוסף), או בפסיקת-רוב הגיד בכלל הגידים. ולשמואל, אפילו נפסקו שלשתם ולא נשתייר בכל אחד אלא כחוט הסרבל – כשר. (ר"ן). א. הנה לכאורה משמע מדברי הר"ן שאין משתמשים פעמיים ב'רובו ככולו' לפסול – כלומר, אין מצרפים את שתי ההנחות הללו; להחשיב את פסיקת רוב החוט כאילו נפסק כולו, ואת פסיקת רוב מנין ובנין הגידים, להחשיבם כאילו נפסקו כולם. והנה נסתפק בבאור הלכה (תרמו, ה) אודות הדס שנשרו כל העלים במיעוט מארכו, (שהוא כשר, כיון שרוב ארכו עדיין קיים, ורובו ככולו, כמוש"כ הראב"ד ופסק כן בשו"ע), ומאותם הקנים שנשארו ברוב ארכו, נשר מכל קן עלה אחד (שלדעת הרא"ה הדס שנשר עלה אחד מכל קן – כשר, כיון שנשאר רוב כל קן וקן על מכונו). וצידד להקל בשעת הדחק – ולכאורה לפי הנ"ל הרי מבואר שאין אומרים פעמים 'רובו ככולו' לפסול, וכל שכן כדי להכשיר, אין לנו לצרף שתי 'רוב' להחשיב אותו להדס שלם.

ובקהלות יעקב כתב לפשוט ספקו של המשנ"ב, שאין להכשיר הדס כזה, מטעם אחר; שהרי אמרו לעיל (ע). 'לא שבקינן רובא דעובר ואולינן בתר רוב אבר' – הרי שאין לנו לילך אחר רוב של חלקים מסוימים בניגוד לרוב של המכלול כולו, ואף כאן יש לילך אחר סך הכולל של ההדס ולא אחר 'רוב' המתייחס לחלקים ממנו, והרי אם נלך אחר סך כל ההדס, פעמים ואין כאן רוב עלים במקרה הנ"ל. ואולם גם לדבריו יתכן לפעמים שרוב עלי ההדס קיימים גם באופן כזה שנשרו מיעוט מכל קן עם מיעוט לאורכו. אבל לפי הסברה האמורה, אף באופן זה יש לפסול, כי אין לומר פעמיים 'רובו ככולו'. ואמנם יש לדחות, שלא הכשיר הר"ן אלא כאן, שהרי שמואל מכשיר אפילו כשנשתייר כחוט של סרבל, ואם כן אף רב החולק ופוסל בפסיקת רוב הגיד, לא מצינו שנחלק אלא כשכל הגידים נפסקו. ולא כלא הוא שאין אומרים פעמים דין 'רובו ככולו', אלא שכן היא המציאות לענין טרפה במקרה הפרטי הזה. וכן נראה מדברי הרשב"א, שנקט בתחילה מצד הסברה שפסיקת רוב גידים ברובם – פסולה, אלא שצדד כהר"ן משום שכך קים להו לרבנן, שכנשאר אחד שלם ועוד מיעוט של שנים – כשר,

וכעין סברת שמואל. הרי משמע שמצד עצם דין 'רובו ככולו' אין חילוק בין רוב אחד לרוב הרוב.
ב. נחלקו הראשונים לענין עוף, כאשר נפסק רוב גיד אחד, לדעת הרמב"ם ושאר פוסקים – פסול, כאילו נפסק כולו. ואולם הרמב"ן כתב להקל.
יש מי שצריך דעת הרמב"ן לעשות 'ספק ספקא' להתיר, כגון כשנותק חצי מהגיד – שמא נפסק רק מקצתו, ואפילו אם נפסק רובו, שמא הלכה כהרמב"ן שמתיר. (פרי חדש נו סקי"ח). ואולם ב'דעת תורה' (סקי"ג) אוסר, שאין לצרף דעת הרמב"ן להקל, כיון שלא נזכרה שיטה זו בשו"ע.
ולמעשה כתבו פוסקי אשכנז להחמיר אפילו בפסיקת מקצתו, לפי שאין אנו בקיאים בבדיקה – עפ"י 'כשרות וטרפות בעוף' נו, ח. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ה פט) כתב להתיר במקום הפסד או במקום הצורך, במקום שאין ריעותא גדולה, כל שניכר בודאות למורה שאינו אלא מיעוט גיד שנקרע).

'נשבר העצם ויצא לחוץ – אם עור ובשר חופין את רובו, מותר. אם לא – אסור' – יש מפרשים
שמשתנו אינה מדברת בעצם שיצאה לחוץ אלא נשברה בלבד, ובוה די כאשר רוב בשר קיים, הגם שאינו חופה את הרוב. אבל הברייתא מדברת בעצם שיצאה, ובוה צריך שיהא הבשר חופה אותה ברובה.
(רשב"א, בשם רבינו הרב ז"ל, וכנראה הכוונה לרבנו יונה).
וכשאלו 'זכמה רובו... רוב עוביו, רוב היקפו' – זהו רק כלפי הברייתא, שצריך עור ובשר חופים את רובו, כלומר רובו של העצם, אבל המשנה סתמה 'אם רוב בשר קיים' – כלומר, רוב הבשר של האבר, בכל מקום שהוא נמצא – כשר. (תורת חיים).
יש מן הראשונים שמפרשים שהמשנה והברייתא היינו הך. וע' באריכות בחדושי ר"מ קויס, באור שתי השיטות).

'אמר רב פפא: הלכך בעינן רוב עוביו ובעינן רוב היקפו' – ע' במצוין לעיל סה.

ליקוטים מפוסקים אחרונים

הנה לקט מועט מפוסקים אחרונים בעניני צומת הגידין של עופות:
א. מקום 'צומת הגידין' בעוף – נחלקו בו הפוסקים, ולמעשה הכריע ב'דעת תורה' (נו סקט"ו) לשער בתרנגולים ובשאר עופות הדומים להם בגדלם, (כגון ברווז גיל), כשיעור רוחב שתי אגודלים בצירוף הבוכנא (= המפרק שבראש השוק) – באותם גידים שבצד החיצון. ובגידים שבצד הפנימי – כרוחב אצבע אגודל אחת, פרט לבוכנא. ובמקום הפסד מרובה או לצורך שבת, יש להקל ולשער גם באלו שבחוץ, כמו בפנימיים.
באווזים, וכן תרנגול הודו ודומיהן, שהם גדולים – שיעורם כשתי אגודלים בצירוף הבוכנא, בין בחיצוניים בין בפנימיים, ואפילו במקום הפסד מרובה.
לעולם אין צומת הגידין מגיע למעלה מחצי העצם האמצעית, ולפיכך בעוף קטן שאבריו זעירים, יש לשער עד חצי העצם ולא יותר.

פעמים שנפסקים הגידים, כולם או חלקם, בתוך מקום צומת הגידים, אלא שמפני תכונתם, הרי הם מתכווצים ועולים על למעלה מן השיעור האמור, ועלולים לטעות ולחשוב שהפיסוק הוא למעלה מן השיעור. וצריך להזהר מאד בדבר זה. (מתוך 'כשרות וטרפות בעוף' לר"נ אדלר, פרק נו).

ב. נפסק אחד מן הגידים וחזר ונדבק ונתרפא – אסור, ויש מתירים כאשר רואים שנדבק יפה ונתרפא לגמרי.

ומצוי בזמננו, שהגיד העבה של צומת הגידין בעוף, נפסק וחזר ומתדבק, ויש לאסור. וניכר הדבר מעבר לעור, שמקום הפיסוק מתקשה וכולט במקצת. ובאופן זה אסור לכל הדעות, משום שאינו מתרפא יפה.

כמו כן לפעמים נקרע אחד מן הגידים ונדבק ע"י שומן ואין הקרע ניכר. וצריך להסיר את השומן בזהירות, ואם הוא קרוע – ניכר. (שם נ"י ובהערה 34).

אמנם, נפירות לבדה אינה אוסרת, וצריך לחתוך ולבדוק במקום הנפירות, ואם לא נמצא שום סימן לפסיקת גידים, דם או רקבון – כשר. (לרוב, מצויים נוזלים באותו מקום, והיא מחלה שאינה נובעת מפסיקת הגידים). אכן צריך הרבה ישוב הדעת ומתינות בבדיקת הדבר, כי פעמים רבות הנפירות נגרמת ע"י פסיקת הגידים משכבר, וברוב הימים חזרו הגידים והבריאו למראית העין, וכבר עברו סימני הדם והמכה.

וכן בצרירת דם לבדה – אין להטריף בכל אופן, כי פעמים רבות באה מחמת מכה למעלה ממקום הצומת ורואים בחוש שלא נגעה המכה בצומת. מאידך גיסא הנסיון מראה, כי צרירת דם מועטת יכולה לבוא מפסיקת אחד הגידים. ויש לבדוק היטב. 'והרבה בקיאות ויראת שמים צריך לזה, ומי שאינו בקי מוטב שיטריף בכל צרורת דם'. (שבט הלוי ח"ג ק)

ג. אם כי מעיקר הדין, שינוי מראה בלבד במקום צומת הגידין – מותר, ואף אין צריך בדיקה, אולם בזמננו נתרבו מקרי המחלות בצומת הגידין שבעופות, אשר בעקבותן נקרעים אחדים מן הגידים. (לרוב נקרע הגיד העבה. מחלות אלו נגרמות ע"י חוסר ויטמינים במזון העופות, או ע"י עמידה של העופות בצורה מסוימת, או ע"י פיתום יתר הגורם להכבדה על הרגלים. 'הטריפות בישראל' פ"א). בדרך כלל ניכר הפגם מבחוץ על ידי שינוי מראה ונפירות, לפיכך כל שינוי מראה כזה מחייב בדיקה, ואם נאבד לפני שבדקוהו – יש לאסור. (כשרות וטרפות בעוף נ"ד, נ"ל – בשם גדולי ההוראה).

ויש מי שכתב שבזמננו יש להחמיר לכתחילה ולהביא כל עוף לפני מומחה לעיין בו ולודא שלא נחתכו הגידים. וכמו שחוששים לטרפות המצויות בריאות ומחייבים את בדיקתם. (שו"ת 'קנה בשם' לגר"מ בראנדסופר שליט"א – מט).

ואולם שאר פוסקים חולקים על כך וסוברים שאין חובה להביא אתם עוף לפני מומחה, שיפתח את רגלו לודא שלא נפסקו הגידים. (ע' ב'כשרות וטרפות בעוף' בסוף הספר, עמ' תמו – בשם הגרמ"ה רוזנפלד. וכן האריך בשו"ת שבט הלוי ח"ד פא. אלא שכתב שם שאם יש שם מומחה, והנידון נמצא לפניו, יש לו לכתחילה לבדוק מן הדין).

דף עז

'ההוא נשבר העצם ויצא לחוץ דאישתקיל קורטיתא מיניה... מכדי נשבר העצם ויצא לחוץ תנו, מה לי נפל מה לי איתיה' – יש מפרשים שמדובר היה שהבשר לא חיפה את רוב העצם היוצאת, וניטל מעט מן העצם הערומה, ונהפך השטח המחופה ממיעוט לרוב. והכריע רבא שכיון שיצא רוב העצם לחוץ, אינו חוזר ומתרפא במיעוט בשר, מה לי קיים לפנינו מה לי נפל. (חדושי הר"ן. וכן הביא הר"ן על הר"ף בשם 'אחרים').

דף עו

קכא. א. בהמה שנחתכו רגליה – מתי היא נעשית טרפה ומתי לא?
ב. מהו 'צומת הגידין' ומה הדין כשניטל או נחתך, בבהמה ובעוף?

א. נחתכו רגלי הבהמה (– האחוריות דוקא, אבל הקדמיות ('ידים') שנשברו – אינה טרפה. מרדכי, עפ"י גמרא לעיל פ"ג; שו"ת הרדב"ז ח"ו שני אלפים רעח); – בעצם התחטונה (היא העצם הנחתכת עם הפרסות כשמפשיטים את עור הבהמה. וזהו 'מן הארכובה' הנמכרת עם הראש 'ולמטה') – כשרה. בעצם העליונה (– הקולית, התחובה בעצם האליה) – טרפה. בעצם האמצעית (זו שצומת הגידין נמצא בתחתיתה) – לרב יהודה בשם רב בשם ר' חייא (ללשנא קמא) – טרפה. לעולא בשם ר' אושעיא (וכן דעת ר"י אמר רב לגרסת רב פפא) – אם במקום צומת הגידין, פסולה, (משום 'ניטל צומת הגידין') ואם למעלה ממקום זה – כשרה. (רבי שמעון בן אלעזר מכשיר אפילו מן הארכובה ולמעלה, וניטל צומת הגידין – מפני שאפשר לה ליכות ולחיות. עפ"י תוספתא פ"ג; לעיל מב:.) רש"י פסק להחמיר כדעה ראשונה, שלא מצינו שרב חזר בו. וכן פסק בספר התרומה, וכן פסק הרשב"א (ע' בחדושי כאן ובשו"ת ח"א שיג.) 'וכן נוהגים באשכנז ובצרפת' (רא"ש כאן. וע' גם בתשובה כ, טז שהביא שכן נוהגים רבותי; מהר"ק סו"ס"י לט; רמ"א). ואילו הרי"ף והגאונים פוסקים להקל כלשנא בתרא, לפי שהקשו על רב יהודה ולא השיב. וכ"ד הרמב"ן, והריב"א, והעיד על רבנו יצחק בר רבי יהודה שהורה הלכה למעשה והכשיר בהמה שנחתכו רגליה לגמרי בין צומת הגידין לרכובה העליונה. וכ"ד רבי יהודה מפרי"ש. ואם ניטל צומת הגידין, אין להכשיר ע"י חיתוך למעלה, שכבר נטרפה – כן דעת רוב הראשונים, ואולם הרמב"ן צידד להכשיר בזה).

ב. צומת הגידין הוא מקום התפצלות הגידים ברגלים, בעצם האמצעית. ואם ניטל הצומת או נחתכו הגידים – טרפה. (רבי שמעון בן אלעזר מכשיר, מפני שיכולה היא ליכות ולחיות, כנוכר.)
א. יש אומרים שאם נבראה הבהמה מתחילה ללא צומת הגידין – כשרה. ערמב"ם – שחיטה ה, כד. והרשב"א חולק. וע' באו"ש שם.
ב. נתמסמס הבשר שכנגד צומת הגידין ולא הצומת עצמו – הטור אסר. ובאו"ש (שחיטה ה, ט) הראה שזו דעת יחיד, אבל משאר ראשונים משמע שכשר). בבהמה יש שם שלשה גידים, אחד עבה ושנים דקים – נחתך העבה או שני הדקים – אמימר בשם רב זביד אסר (ולרב, ללשנא קמא, אפילו נפסק גיד אחד, ואפילו ברובו ולא בכלולו – טרפה. ושמואל חלק), ומר בר רב אשי התייר. (והלכה כמותו. רמב"ם וש"פ. ולשיטתו ה"ה אם נפסקו שני הדקים ומיעוט מהעבה, או להפך, נפסק העבה ועוד מיעוט מהדקים – כשר. רשב"א ורא"ש. יש שכתב הלכה כאמימר. ספר התרומה בשם רש"י. וברש"י לפנינו אין נראה כן. וער"ן ורשב"א). נפסקו הגידין ברובן – מחלוקת, רב אסר ושמואל אמר אפילו לא נשתייר אלא כחוט של סרבל (בין בעוף בין בבהמה. רמב"ן) כשר. (והלכה כלשנא בתרא וכרב, שרוב שלשתן פוסל. רמב"ם – שחיטה ה, יח; רי"ף, רמב"ן, רשב"א. אבל רוב של שנים – כשר. ר"ן. והרשב"א צדד בזה.) ובספר התרומה בשם רש"י שפסק כלשנא קמא אליבא דרב, שאפילו ברוב אחד מהם כשרה). בעוף יש שם ששה עשר גידים. נפסק אחד מהם – טרפה. (שסוף כולם להיפסק. תוס'. נחלק רובו של אחד – לדעת הרמב"ם והר"ן, טרפה. ולדעת הרמב"ן כשרה, ואפילו ט"ו חוטים שנפסקו ברובם – כשר, שאין נפסל אלא כשחוט אחד נפסק לגמרי או ט"ז פסוקים ברובם).

נחלקו אמוראים על הגדרתו המדויקת של מקום 'צומת הגידין'; – ממקום היפרדות הגידים מעל העצם, כשנכנסים לבשר, עד המקום שמתפרדים ומתפרשים זה מזה (רבה אמר רב אשי); ממקום הפרק (של הארכובה התחתונה) עד מקום שהגידים נפרדים מן העצם ונכנסים לבשר (רבר"ה אמר רב אשי. כן פרש"י. והרא"ש כתב שגם לדעה זו צוה"ג מגיע עד המקום שמתפרדים ומתפרשים זה מזה. הראב"ד פרש בענין אחר); ממעל לערקום (= עצם קטנה המחברת את פרק השוק והרגל, והיא נתונה מתחת לפרק) עד המקום שהגידים מתפרדים (רבה בנו של רבר"ה בשם רב אשי. וכן אמר ר' אבא בשם רב יהודה: ממקום פריעת הטבחים, והיא היא. וכן פסקו רש"י והרי"ף. ודלא כר' יעקב שאמר אפילו המקום המקביל לערקום עושה טרפה, אלא רק ממעל לערקום). ומסרו בשם שמואל שעד המקום שבו הגידים מתפרדים יש כארבע אצבעות בשור. (רש"י. והרמב"ם כתב: 16 אצבעות). ובדקה – עד למקום שהגידים מפסיקים לבלוט וכבר אינם קשים ועבים ולבנים (אביי). וי"א גם במקום שהם צלולים ואינם לבנים כל כך (מר בר רב אשי. מרש"י משמע שכן הלכה. ור"ח פסק כאביי. וכ"מ ברי"ף כאן).

דפים עו – עז

קכב. שבר בעצם הרגל – האם הוא מטריף את הבהמה? ומה דין אכילת הרגל עצמה שנשברה, לאחר שחיטה?

נשברה עצם הרגל – אם רוב בשר קיים – שחיטתו מטהרתו, ואם לאו – פסול. וכן אם נשברה העצם ויצאה – אם הבשר חופה את רוב העצם, רוב עוביה ו/או רוב היקפה – כשר. עולא בשם ר' יוחנן אמר: אפילו עור ללא בשר מועיל (ואפשר דוקא בכגון שהעור דבוק לעצם ואין מירווח אויר ביניהם, וכדלהלן). ואילו רב נחמן סבר שעור אינו מצטרף אלא צריך עור המשלים את הבשר (שהבשר לבדו חופה חצי עצם, והעור משלימו לרוב. עפ"י רש"י ור"ה. ובעה"מ פרש שלרב נחמן צריך חיפוי רוב בבשר עם עור דוקא), מלבד בגזל שעורו רך ונידון כבשר. (הרמב"ם פסק כעולא, שעור הרי הוא כבשר. והרשב"א והר"ן כתבו שהלכה כרב נחמן). גידים אינם נחשבים כבשר להצטרף עמו ולחפות את העצם, ואפילו הם רכים – מפני שסופם להקשות. (כך אמר רב פפא לרבא, ואשתיק. ומשמע שהודה לדבריו להלכה). אין הבדל אם העצם שיצאה קיימת בשלמות, או שנעכלה והתפוררה במקצת. ונסתפקו כאשר הבשר החופה את רוב העצם מפוזר ואינו במקום אחד, וכן נסתפקו בבשר מרודד וקלוש (רש"י. וי"מ: עשוי בקעים בקעים) או שנתמסס ונרקב, או שניקב או נקלף או נסדק או ניטל מעוביו התחתון הסמוך לעצם. (ור"ה פרש שספקות אלו מתיחסות לעצם ולא לבשר). ואם נקדר הבשר סביב העצם כמין טבעת, יש לו תקנה ע"י שיסרטוהו (בעצם ולא בברזל), ועל ידי כן יעלה ארוכה, ובלבד שסביב מקום הקדירה דבוק העצם לבשר, והוא סימן להתחלת עלות ארוכה. אין רוב בשר קיים – אם נשברה מהארכובה ולמטה, הבהמה מותרת ואותו אבר אסור, כדין אבר המדולדל בבהמה. (ובמערבא אמרו שהאבר מטמא במשא כנבלה. ורב חסדא השיב על כך מהברייתא ששחיטה אינה עושה ניפול, ואינו כנבלה. וע"ע לעיל עג). מהארכובה ולמעלה – לרב, הבהמה כולה אסורה, כדין נחתכו רגליה. ולשמואל הבהמה מותרת ואותו אבר אסור. ולבסוף חזר שמואל והודה לרב.